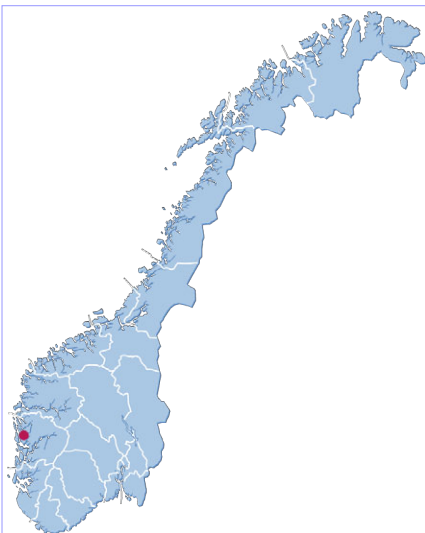
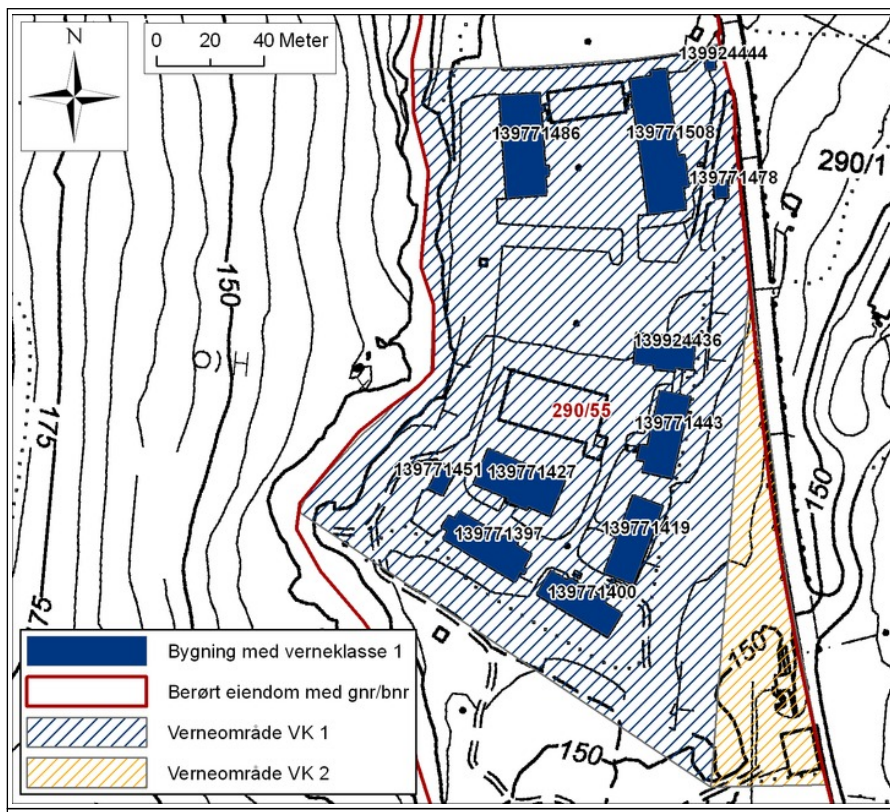

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Hordaland
Kommune:	1201/Bergen
Opprinnelig funksjon:	Fangeleir politiske fanger.
Nåværende funksjon:	Sivilforsvarsleir og museum.
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	14

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9903337	15 Vaktbu		Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139924444	290/55
9903338	16 Nødaggregat	1942	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Utomhus	139771478	290/55
9903339	Bygg 18		Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Utomhus	139771451	290/55
8241	ADM.BYGG	1942	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771508	290/55
8247	BADEBRASSE	1942	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771400	290/55
8238	FORL.BRASKE	1942 - 1943	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771486	290/55
8239	FORL.BRASKE	1942 - 1943	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771427	290/55
8240	FORL.BRASKE	1942 - 1943	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771419	290/55
8246	KJØKKEN/MESSE	1942	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139924436	290/55
8243	MAG.BYGN	1942	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771397	290/55
8245	MESSE	1942	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139771443	290/55

Vern kompleks

Formål:	Formålet er å bevare Espeland sivilforsvarsleir som fangeleir fra okupasjonsårene 1940-45 med leirrområde og gjenstående ekstysk bebyggelse. Vernet skal sikre leiren og bebyggelsen i sin helhet med eksteriører og interiører og rester av opprinnelig utforming med tufter av opprinnelige bygg, porter, gjerder og installasjoner.
Begrunnelse:	Espeland leir er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og har etter måten svært godt bevart leirbebyggelse fra okupasjonsårene 1940-45. Leiren er godt bevart tross for senere endringer, med riving av tre bygg og nybygg til Sivilforsvaret etter 1952. De gjenstående opprinnelige bygningene er ombygget i varierende grad, men samtlige har bevart utvendige volumer og noe interiører fra krigsårene og tiden kort etter. Leiren er i dag landets eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i Norge i årene 1940-45. Espeland leir har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Leiren og leirområdet i sin helhet med områder merket med blå og med gul skravering på vedlagte kart. Vernet omfatter følgende bygninger : Bygg 2 "Brakke I" (SKE-nr. 8238) -- Bygg 3 "Brakke II" (SKE-nr. 8239) -- Bygg 4 "Brakke III" (SKE-nr. 8240) -- Bygg 5 "Adm.bygg" -- Bygg 7 "Gml. magasin" (SKE-nr. 8243) -- Bygg 9 "Messe" -- Bygg 10 "Kjøkken/messe" (SKE-nr.) -- Bygg 11 "Badebrakke" (SKE-nr.) -- Bygg 15 "Vaktbu" -- Bygg 16 "Nødstrøm" -- Bygg 18 "Pumpehus" (GAB/bygningsnr. 139771451)

Beskrivelse kulturmiljø

Hordaland sivilforsvarsleir ligger i Moldalia på Espeland i Bergen kommune, ca. 2 mil fra Bergen sentrum og om lag 1 km fra avkjøring ved hovedvei R 58 på Espeland. Leiren ligger i et smalt nordvendt dalføre dominert av bergknatter med åpen løvskog og kratt og noe gran. Mot vest er leirområdet avgrenset av en liten elv, mot øst av veien opp gjennom dalen mot sør. Tomtearealet er på ca. 65 mål hvorav selve leiren er på ca. 25 mål. Anlegget ble anlagt av okupasjonsmakten i 1942-43. Bygningsmassen ble endret og utvidet på 1950-tallet med garasjer, slangeårn, lager og undervisningsbygg mv. og er idag på ca. 6300 m2 bygningsflate. Videre består dagens bygningsmasse av administrasjonsbygg, tre mannskapsbrakker, magasin med undervisningssal, magasin med kjeller og loft, verksted/garasjebygg, spisebrakke med undervisningsrom, brakke med kjøkken og befalsmesse, brakke med undervisningssaler samt vaktbu og diverse boder mm. Forlegningskapasiteten er på 40-60 sengeplasser og forpleiningskapasiteten på ca. 250 personer.

Av de flere hundre fangeleirene som ble etablert på norsk jord under andre verdenskrig, finnes forsvinnende få fysiske levninger - som brakker og andre leirbygninger. Espeland er med stor sannsynlighet det mest intakte leirlandskap som er igjen fra denne tiden i Norge, ombyggingene i etterkrigstiden til tross. Leiren anses derfor å ha unik krigshistorisk symbolverdi.

Eiendomshistorikk

1942: Leiren opprettet av den tyske okkupasjonsmakten. Bygget av jugoslaviske fanger og norske entrepenører, som leir for ca. 200 politiske fanger. Fangene var fordelt på 8 brakker. Leiren kom til erstatning for Ulven leir i Os, som Wehrmacht skulle overta. Espeland var opprinnelig tenkt som en ren transittleir for fanger som skulle sendes til Grini, men mange ble sittende på Espeland til freden kom.

1945: Leiren tjente til internering av landssvikere og tyske krigsforbrytere.

1952: Leiren overtatt av Sivilforsvaret som Hordaland fjernhjelpelir.

1954: Ombygging av brakkene, to fangebrakker rives, nytt garasjebygg med slangetårn reises. Vaktiosk trolig bygget samme år.

1962: Nytt magasin/undervisningsbygg.

1993: Leiren vedtatt nedlagt og avhendet. Dette ble stilt i bero pga. verneinteresse. Forlegningsbrakker, øvingslokale og lager i drift.

2000: Stiftelsen Espeland Fangeleir etablert, med Det sivile luftvern som en undergruppe. Stiftelsen driver etter nærmere avtale med DSB vedlikehold og museumsvirksomhet i fire av brakkene.

2009: Leirens fremtidige bruk ikke endelig avklart.

Verneverdige bygg

Byggnr: 9903337
GAB nr: 139924444
Navn: 15 Vaktbu
Oppført:

Byggnr: 9903338
GAB nr: 139771478
Navn: 16 Nødaggregat
Oppført: 1942

Byggnr: 8238
GAB nr: 139771486
Navn: FORL.BRAKKE
Oppført: 1942 - 1943

Byggnr: 8239
GAB nr: 139771427
Navn: FORL.BRAKKE
Oppført: 1942 - 1943

Byggnr: 8240
GAB nr: 139771419
Navn: FORL.BRAKKE
Oppført: 1942 - 1943

Byggnr: 8241
GAB nr: 139771508
Navn: ADM.BYGG
Oppført: 1942

Byggnr: 8243
GAB nr: 139771397
Navn: MAG.BYGN
Oppført: 1942

Byggnr: 8245
GAB nr: 139771443
Navn: MESSE
Oppført: 1942

Byggnr: 8246
GAB nr: 139924436
Navn: KJØKKEN/MESSE
Oppført: 1942

Byggnr: 8247
GAB nr: 139771400
Navn: BADEBRASSE
Oppført: 1942

Utomhusanlegg

Elementnr:

Elementnavn: Leirområde

Beskrivelse:

Utomhuselementet omfatter hele leiområdet fra 1945 med forstøtningsmurer adkomstveier, tufter, rester av eldre adkomstveier, porter, gjerder m.v. Leiområdet ligger i stigende terreng mot sør, avgrenset av elven i vest veien i øst. Mot nord er leiområdet avgrenset av bruddsteinsmur mot en større planert oppstillingsplass, mot sør er leiren avgrenset av kratt og barskog med vegetasjonsgrense omlag i kanten av det tidligere gjerdet. Den opprinnelige inndelingen med en øvre og nedre leir er fortsatt godt synlig med terrassert terreng omlag i grensen mellom de opprinnelige leirområdene. Utstrakt bruk av bruddsteinsmurer i terrenget og rundt bygningene er karakteristisk for den tyske byggevirkomheten og er lett synlige og vesentlige elementer i leiren. Adkomstveier i leiren og til de enkelte bygningene er for en del opprinnelige. Avgrensning av leiområdet er vist med blå skravering på vedlagte kart og arealet utgjør ca. 28 mål. Området utenfor, i øst, markert med gul skravering, utgjør et areal på ca. 3,7 mål.

Flyfoto Espeland. Foto: Hentet fra www.bergenskart.no. Bildet er editert.

Leirområdet sett mot nord. Foto: Leif Anker.

Fra bygningsmiljøet. F.v.: Kjk., messe, brakke III, badebrakke, garasje. Foto: Leif Anker.

Hovedport med vaktbu sett fra nord. Foto: Leif Anker.

Bygningsmiljø, Brakke II nærmest. Foto: Leif Anker.

Øvingsbane med skur sett mot nord. Foto: Leif Anker.

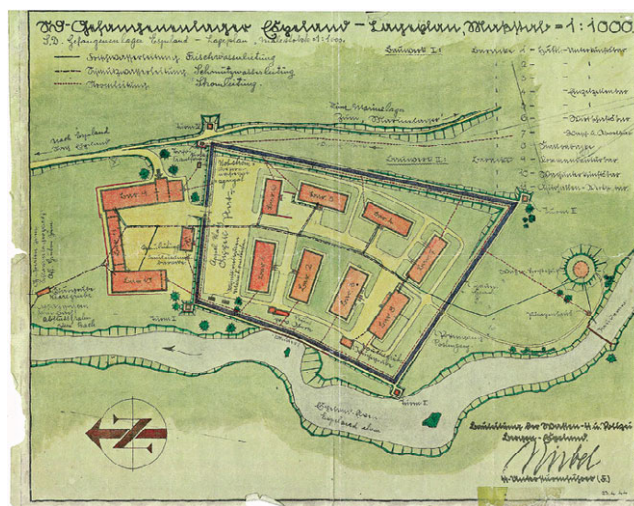
Luftfoto fra 1943. Foto: Tilveiebragt av Stiftelsen Espeland Fangeleir.

Leiren sett fra SV 1943. Foto: Tilveiebragt av Stiftelsen Espeland Fangeleir.

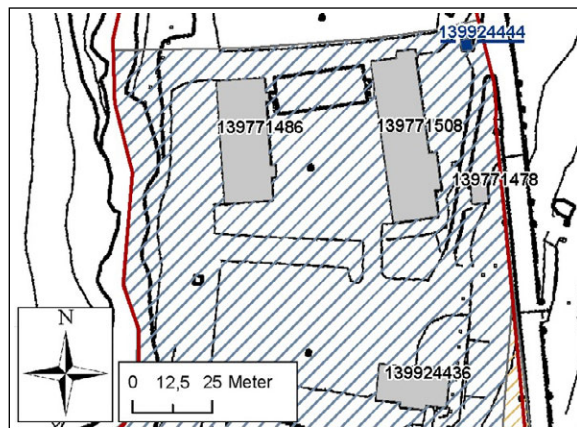
Magasinet sør i leiren er oppr. driftsbygning. Foto fra 1943. Foto: Tilveiebragt av Stiftelsen Espeland Fangeleir.

Situasjonskart fra 1944. Foto: Faksimile tilveiebragt av Stiftelsen Espeland Fangeleir.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139924444
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	
Byggherre:	Sivilforsvaret
Arkitekt:	Sivilforsvaret
Opprinnelig funksjon:	Forsvar
Nåværende funksjon:	Forsvar
Bygningsart:	Vaktbygning
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Situasjonsplan med vaktbua øv. t.h.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Enkel vaktbod i panelt stenderverk, med kvadratisk grunnplan og platetekket pyramidetak.

Sammendrag bygningshistorie

Vaktboden inngår i den ekstyske bebyggelsen jf. "foto 44" fra Bergen bymuseum, datert 1945/46, og påtegning på plantegning for SS Gefangenenlager Espeland 1944. Vaktboden er etter alt å dømme oppført før 1945 ved innkjøringen til leirens hovedinngang, men kan muligens være flyttet noen meter i forbindelse med omlegging av adkomstveien etter 1945. Vaktbua har vært i bruk til vaktformål også etter 1952.

Vern

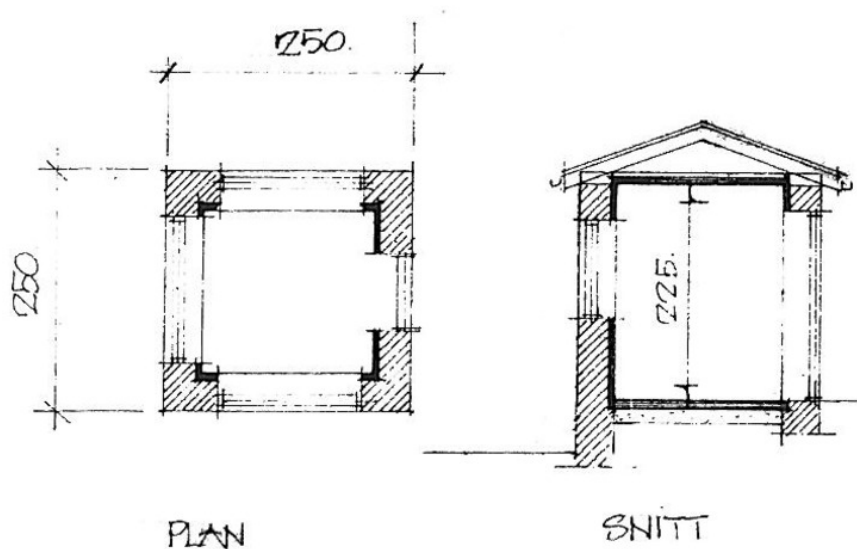
Formål:	Formålet er å bevare Bygg 15 "Vaktbu" som klart best bevarte eksempel på ekstysk vaktbu fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Vernet skal sikre bygningens hovedstruktur, materialbruk og fasadeutforming.
Begrunnelse:	Vaktbua er et svært godt bevart og typisk eksempel på en karakteristisk bygning med en viktig funksjon i den daværende fangeleiren. Bygningen har høy grad av opprinnelighet i helhet og detaljer.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og interiør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

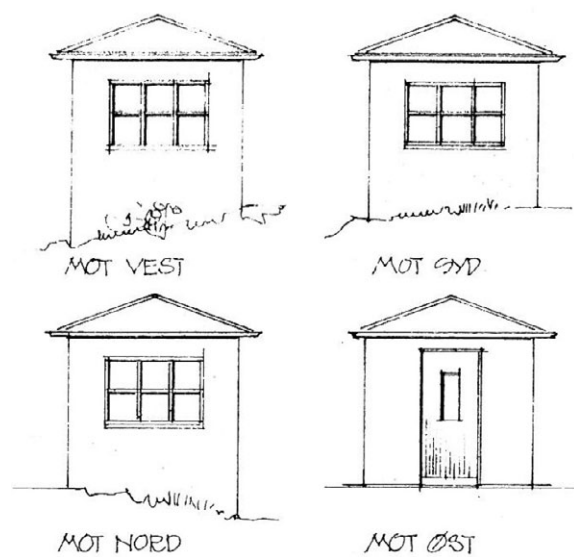
Vaktbu. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Vaktbu. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

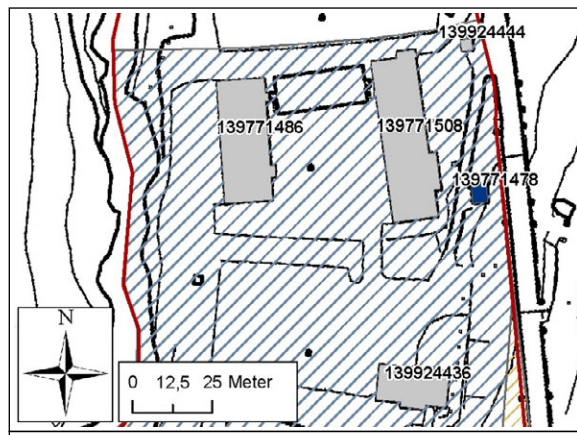
Plan- og snittegning.

Fasadetegninger.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771478
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	1942
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmführer Niebel (typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	Energiforsyning
Nåværende funksjon:	Energiforsyning
Bygningsart:	Kraftverk
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

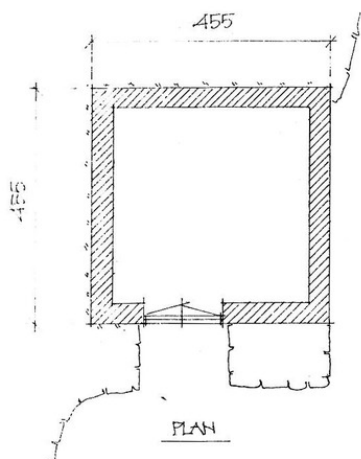
Lite bygg med kvadratisk grunnplan og teglmurte vegger, øvre del forblendet med stående panel, saltak med platetekking. Etasjeskille samt kjellergulv i betong. Bygget har to innganger: kjellerinngang på nordside (inngangen var, som opprissstegning viser, tidligere overdekket med en ark) og inngang til 1. etasje på østre gavl. Bygget er murt inntil en eks-tysk forstøtningsmur av bruddstein. Datering ukjent, men samme struktur synes å være inntegnet på samme plass på den tyske leirplanen. Byggeår er angitt som 1942 i Sivilforsvarets bygningsbeskrivelse ajourført 1970.

Sammendrag bygningshistorie

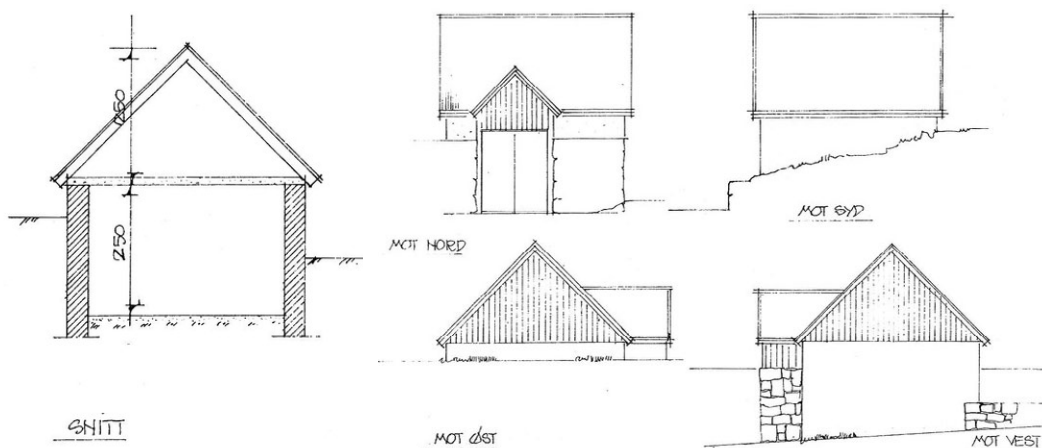
Bygget som nødstrømsaggregat til Espeland leir.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 16 "Nødaggregat" som det best bevarte eksempel på bygg for teknisk infrastruktur fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig og eldre rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart som det eneste gjenværende av denne typen fra okkupasjonsårene. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstiden fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør med opprinnelige elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer, herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Plan- og snittegning.

Fasadetegninger.

BYGNING 9903338 16 Nødaggregat

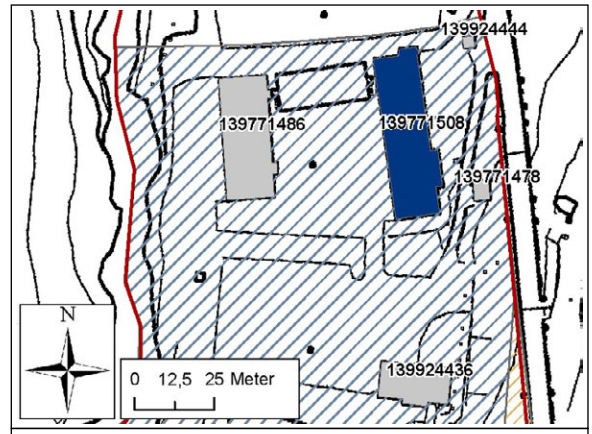
Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Bygning for nødaggregat sett fra nordvest. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771508
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	- 1942
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmführer Niebel (typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygget som administrasjons- og portbygg med hovedadkomst til leiren. Interiører delvis ombygget og modernisert etter 1952. Rektangulær langstrakt grunnplan, én etasje, men innredet leilighet i loftets nordende samt kjeller under nordre del av bygget. Forlegningsrom og kontorer gruppert omkring en gjennomgående sentralkorridor. Bygningskroppen gjennomskjæres av leirens opprinnelige hovedadkomst: en åpen, tverrstilt gjennomkjøring med gavloppbygg. Fra gjennomgangen er det adkomst både mot den korte sørløyen og den lange nordløyen. Korte takutsikk, platetekket saltak, stående panel, dels eldre sprossevinduer og dels termopanvinduer, enkelte med falske sprosser. Innvendige dører synes å være av 1960-tallstype; finerte platedører med plasthåndtak på dørvidere. Det finnes imidlertid også antatt opprinnelige dører, dels finerte platedører, dels fyllingsdører, begge typer har dørvidere med bakelitthåndtak, både hvite og sorte forekommer.

Sammendrag bygningshistorie

Bygget 1942 som administrasjonsbygningen for fangeleiren. Funksjonen er opprettholdt etter 1945 og etter at leiren ble overtatt av Sivilforsvaret. Interiørene er dels ombygget og modernisert av Sivilforsvaret etter 1952.

Bygningshistorikk

1942	Ferdigstilt som del av fangeleiren på Espeland.
1945	Tatt i bruk for landssvikanklagete/dømte og tyske krigsforbrytere.
1952	Avviklet som soningsanstalt, bygningen tatt i bruk som kontorer og forlegning for Hordaland sivilforsvarsleir. Senere ombygginger og moderniseringer, lite endring av romforhold.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 5 "adm.bygg" som det best bevarte eksempel på ekstysk hovedbygg fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen, så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater, skal opprettholdes. Formålet med vern av de utvalgte interiørene er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart som det eneste gjenværende av denne typen fra okkupasjonsårene. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstidens fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn: Korridor

Beskrivelse: Malte paneler på vegger, plater i himling, dører inn til forlegningsrom synes å være av 1960-tallstype.

Interiørnr:

Interiørnavn: Forlegningsrom

Beskrivelse: Forlegningsrommene har enkel standard med platekleddes vegger, gulvbelegg og eldre termopan vippevinduer. Håndvask av 50-tallstype med adskilte vv- og kv-kran. Enkelte rom har et mer opprinnelig preg: eldre vinduer med tresprosser, platekledd tak med listverks ruteinndeling.

Interiørnr:

Interiørnavn: Kontor

Beskrivelse:

Gjennomgående enkel standard, varierende grad av opprinnelighet. Enkelte opprinnelige dører i behold.

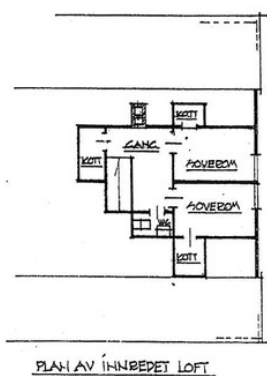
Interiørnr:

Interiørnavn: Leilighet loft

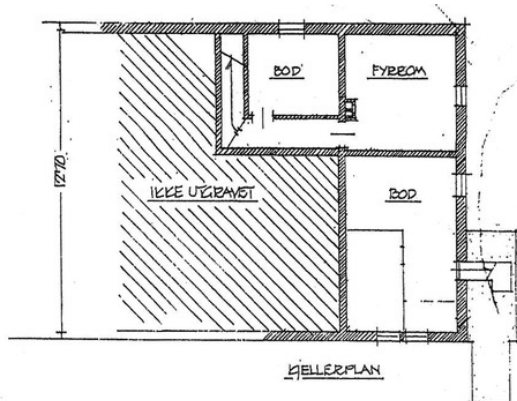
Beskrivelse: Over bygningens nordende er det innredet en leilighet på loftet. Denne synes å ha 40-talls preg, med bl.a. platedører (mere massive enn de lettere 60-tallsdørene i etasjen under) med hvite bakelitthåndtak og hvitlakkerte vrider- og nøkkelskilt.

Korridor. Foto: Leif Anker.

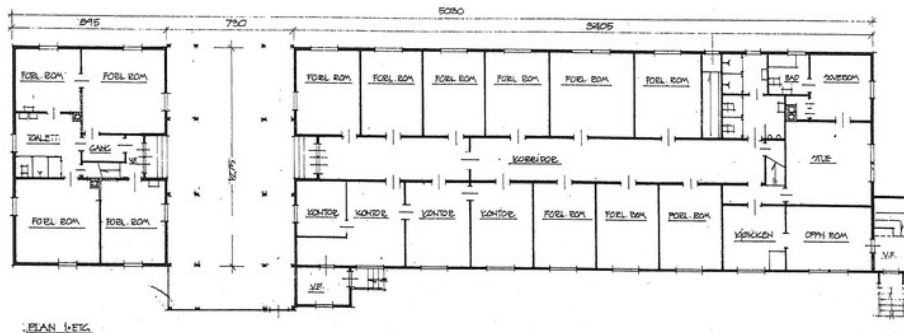

Plantegning arealer i kjeller og på loft med innredning.

Forlegningsrom med 60-talls platedører. Foto: Leif Anker.

Plantegning 1. etasje.

Forlegningsrom med antatt oppr. vinduer. Foto: Leif Anker.

Adm.byggets gjennomkjøring under krigen. Foto: Ukjent. Opphavsrett: Bergen bymuseum.

Kontor med antatt opprinnelig dør. Foto: Leif Anker.

Hovedinngang med adkomst fra øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Kontor med nyere platedører med plasthåndtak. Foto: Leif Anker.

Bygg 5, adm.bygg, sett fra vest. Foto: Leif Anker.

Antatt opprinnelige dører mot soverom og toalett. Foto: Leif Anker.

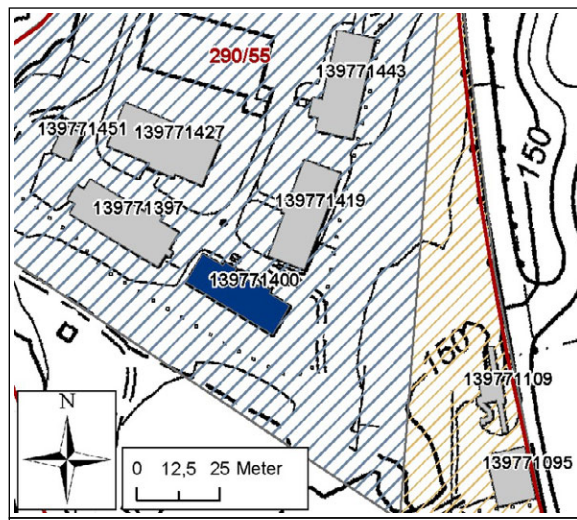
Østfode med hovedinngang t.v. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

BYGNING 8247 BADEBRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771400
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	- 1942
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmfürer Niebel (tyske typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulær langstrakt grunnplan. Korte takutsikk, platetekket tak, tømmermannspanel på nordfasade (som opprinnelig), ellers supanel med hjørnekasser. Nyere vippevinduer. To innganger med korte overbygg i nordfasade. Umalt panelt bakside mot sør. Interiøret er det lite som vitner om bygningens opprinnelige funksjon som badebrakke.

Bygningshistorikk

1952	Ombygget til ny bruk for Sivilforsvaret.
1942	Bygget som badebrakke som del av fangeleiren på Espeland.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 11 "Badebrakken" som eneste bevarte eksempel på ekstysk bygg av typen fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart som det eneste gjenværende av denne typen fra okkupasjonsårene. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstiden fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer, herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Utstilling
Beskrivelse: Interiør preges av tilretteleggelse for sivilforsvarsbruk på 50-tallet. Karakteristisk er umalt granpanel på vegger og i himlinger, som man finner i andre fjernhjelpere fra samme tid. Plater er også representert både på vegger og himlinger.

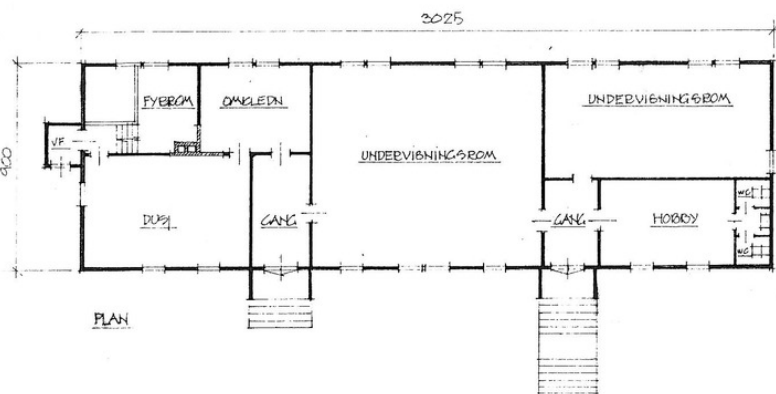

BYGNING 8247 BADEBRASSE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

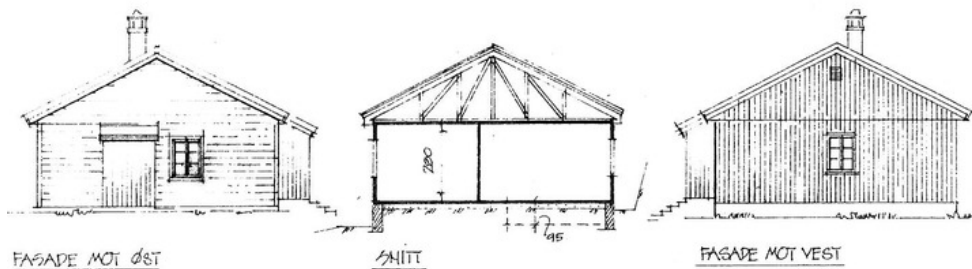
Badebrakken under krigen. Foto: Ukjent. Opphavsrett: Bergen bymuseum.

Plantegning.

Trapp og mur til inngangsparti. Foto: Leif Anker.

Tegning østfasade, snitt og vestfasade.

Fasade mot vest og sør, supanel. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Interiør. Foto: Leif Anker.

BYGNING 8247 BADEBRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Inngangspartier nordfasaden. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

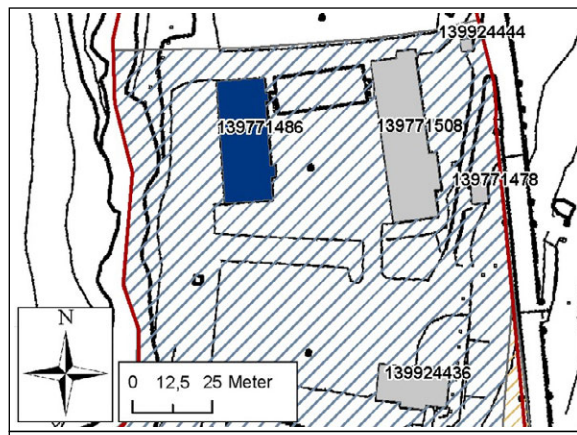
Rom med platevegger. Foto: Leif Anker.

Badebrakka, bygg 11, t.v. sett fra NØ med bygg 7 t.h. Foto: Leif Anker.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771486
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	1942 - 1943
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmfürer Niebel (tyske typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulær langstrakt grunnplan. Korte takutstikk, platetekket saltak, stående panel, nyere vinduer med speilglass mot sør og øst, ellers opprinnelige treramsvinduer med tre ruter i hver ramme. To innganger med korte overbygg i nordfasade.

Sammendrag bygningshistorie

Bygget som forlegningsbrakke for fangeleirens vaktmannskap(?), ombygget for Sivilforsvarets bruk i 1954, fortsatt funksjon som forlegning for Sivilforsvaret. Lite endrete interiører.

Bygningshistorikk

1942	Bygget som forlegningsbrakke til fangeleiren på Espeland.
1954	Ombygget for sivilforsvarsformål: generell oppgradering, modernisering av bad/toalett, nyere vinduer og panel.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 2 "Brakke I" som sjeldent eksempel på ekstysk forlegningsbygg fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig og eldre rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstidens fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer, som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Korridor
Beskrivelse: Midtkorridor med opprinnelige dører, veggpanel og himling.

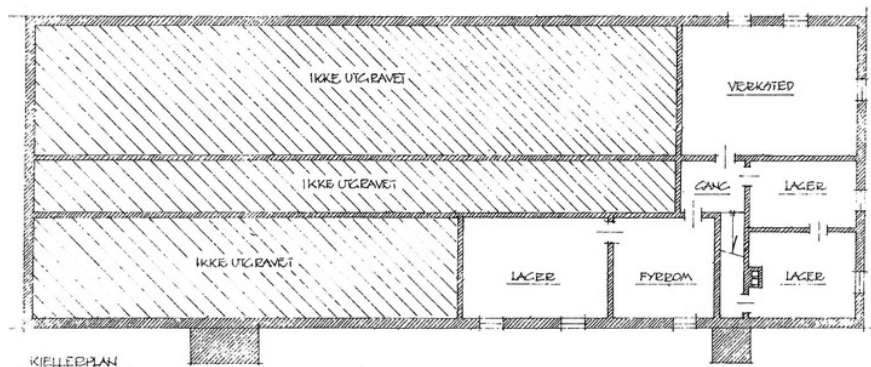

Interiørnr:
Interiørnavn: Forlegningsrom
Beskrivelse: Forlegningsrom opprinnelig inndeling, antakelig opprinnelige veggplater/pappkledning, listverk, himling og vindu.

Interiørnr:
Interiørnavn: Bad/toalett
Beskrivelse: Bad/toalett med delvis nyere innredning, eldre, muligens opprinnelige servanter.

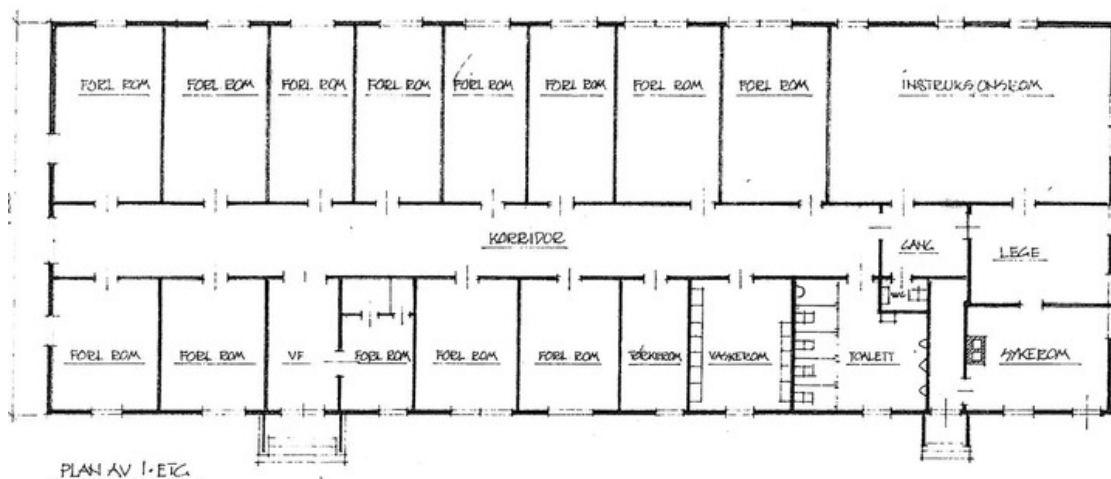

Plantegning kjeller.

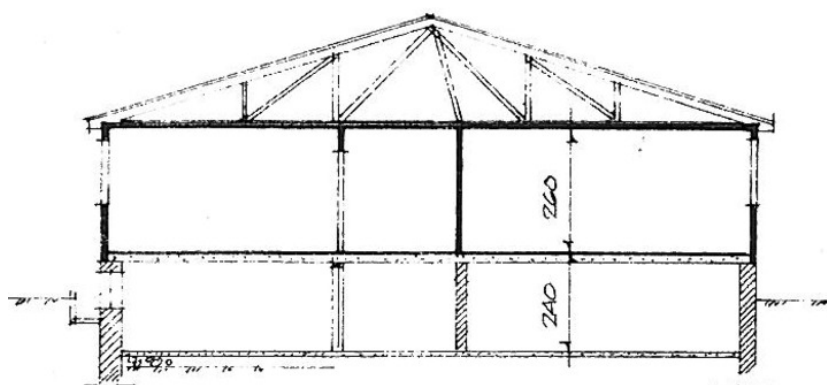
Midtkorridor mot nord. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Plantegning 1. etasje.

Tofløyett dør korridor mot bislag. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Snittegning.

Forlegningsrom vestside. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 8238 FORL.BRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Foto fra 1952. T.h. garasjebygget som forbandt brakka med adm.bygget.
Foto: Foto fra Espeland tvangsarbeidsleirs arkiv ved SiB.

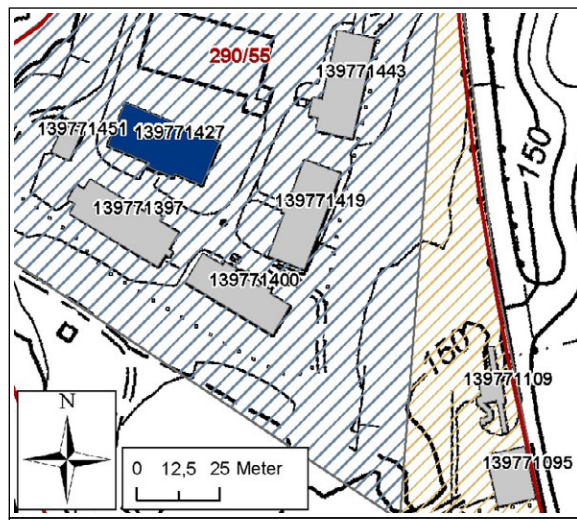
Bad /toalett med eldre innredning. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Bygg 2, forlegningsbrakke I, sett mot vest. Foto: Leif Anker.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771427
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	1942 - 1943
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei.
Arkitekt:	SS-Untersturmfürer Niebel (tyske typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulær langstrakt grunnplan, 1 etg. Korte takutsikk, platetekket tak, stående panel, lysgrå eternit på vestvegg, srossedelte, opprinnelige vinduer med midtpost. Mindre, framspringende inngangsparti mot sør.

Bygningshistorikk

1942	1943	Oppført.
	1954	Tatt i bruk til sivilforsvarsformål, men med små endringer.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 3 "Brakke II" som svært sjeldent bevart eksempel på ekstysk fangebrakke fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig og eldre rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstiden fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Korridor
Beskrivelse: Opprinnelig panel, himling, og dører.

Interiørnr:
Interiørnavn: Forlegningsrom
Beskrivelse: Opprinnelig himling, vindu og vegger.

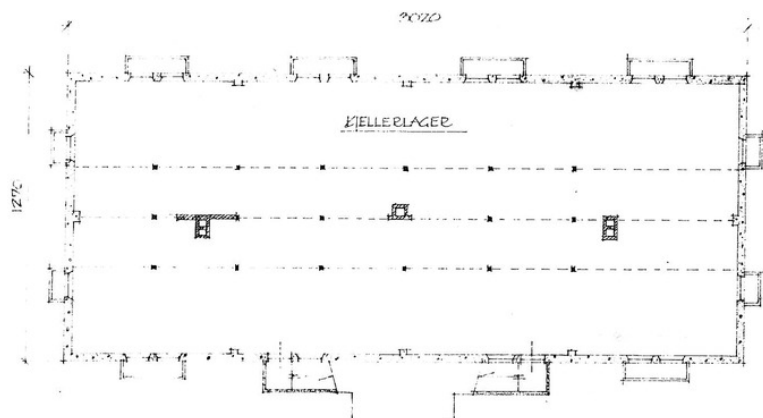

Interiørnr:
Interiørnavn: Bad/vaskerom
Beskrivelse: Opprinnelig bad/toalett med eldre, kanskje opprinnelige servanter, nyere dusjkabinetter.

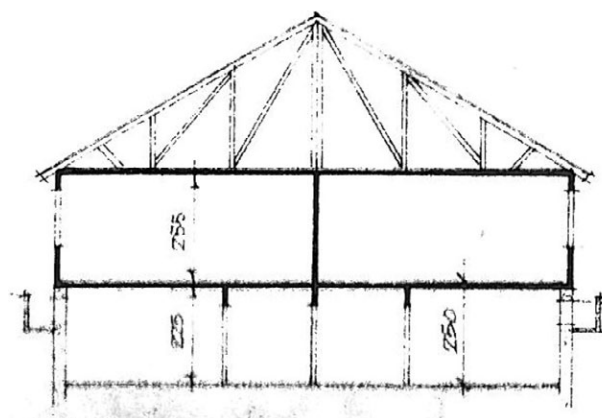

BYGNING 8239 FORL.BRAKKE

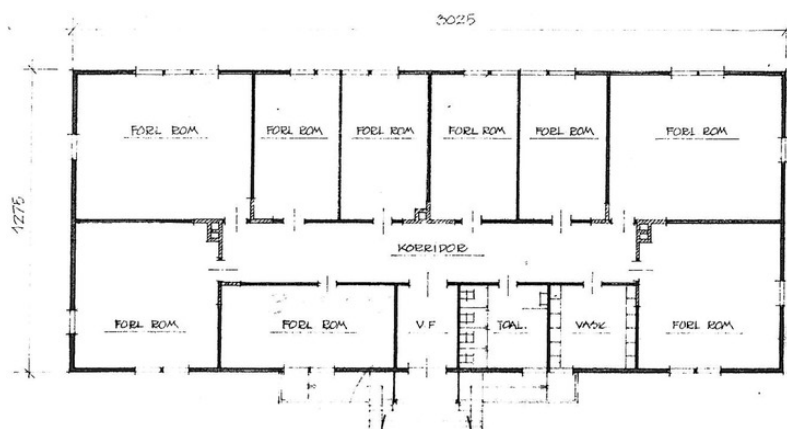
Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Plantegning kjeller.

Snittegning.

Historisk plantegning 1. etasje. Bygningen er noe endret ift. tegningen.

Korridor mot øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Foto fra 1952. 8239 t.h., 8243 t.v. Foto: Foto fra Espeland tvangsarbeidsleirs arkiv ved SiB.

Typisk forlegningsrom i Bygg 3 Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

BYGNING 8239 FORL.BRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Bilde fra høsten 1943. 8239 er den nærmeste. Foto: Foto fra Leif Aarlie.

Forlegningsrom i øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Inngangsparti i sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

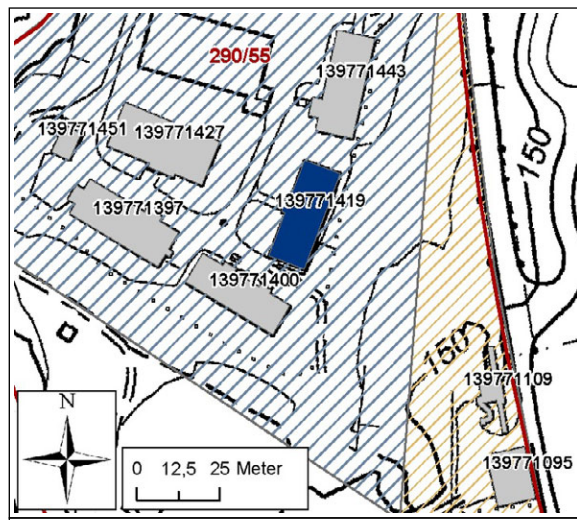
Bad/vaskerom mot sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Brakke II (bygg 3), sett fra NØ. Bak skimtes bygg 7. Foto: Leif Anker.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771419
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	1942 - 1943
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmfürer Niebel (tyske typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulær bygningskropp, plateledd saltak, murte piper, inngang med lite takutstikk. Nyere, umalt tømmermannspanel. Opprinnelige toramsvinduer med tre ruter i hver ramme. Interiørt mange opprinnelige flater, endel partielle rekonstruksjoner. Blanding av stående og skråstilt skyggepanel på innervegger.

Bygningshistorikk

1942	Bygget som cellebrakke (lenkebrakke) som del av fangeleiren på Espeland.
1954	delvis bygget om til sivilforsvarsformål, senere bygget om til utstillingslokale og museumsformål.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 4 "Lenkebrakke" som ett av to bevarte eksempler på ekstysk cellebrakke fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen, så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater, skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart som det eneste gjenværende av denne typen fra okkupasjonsårene. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstidens fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 8240 FORL.BRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Utstillingsrom
Beskrivelse:

Interiørnr:
Interiørnavn: Rekonstruert
celle
Beskrivelse:

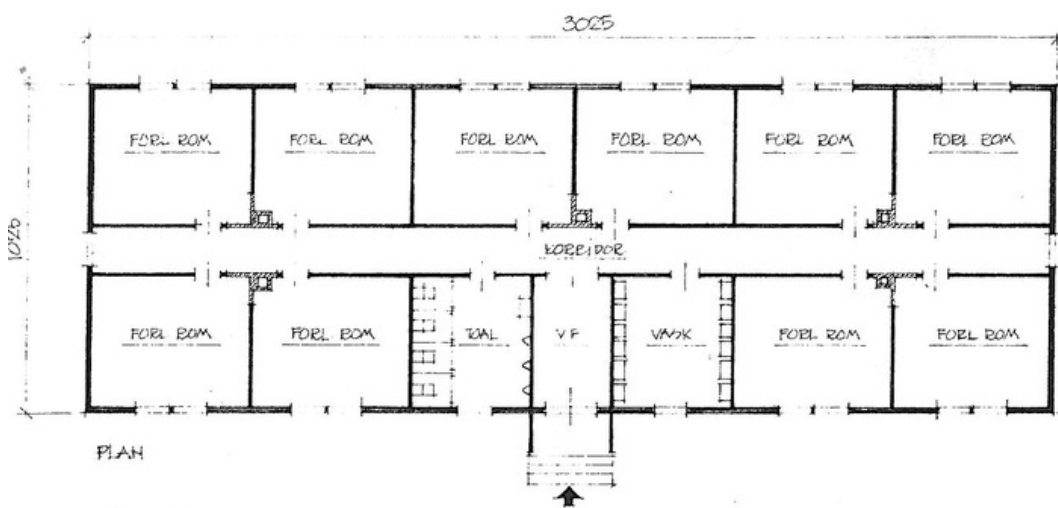

Interiørnr:
Interiørnavn: Korridor
Beskrivelse:

Interiørnr:
Interiørnavn: Utstillingsrom
vest
Beskrivelse:

Interiørnr:
Interiørnavn: Lager
Beskrivelse:

Plantegning 1. etasje. I dagens stand er flere av vinduene kledd igjen.

Rekonstruerte celler i utstillingen
Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 8240 FORL.BRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Nisjer angir opprinnelige celler. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Midtkorridor mot sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

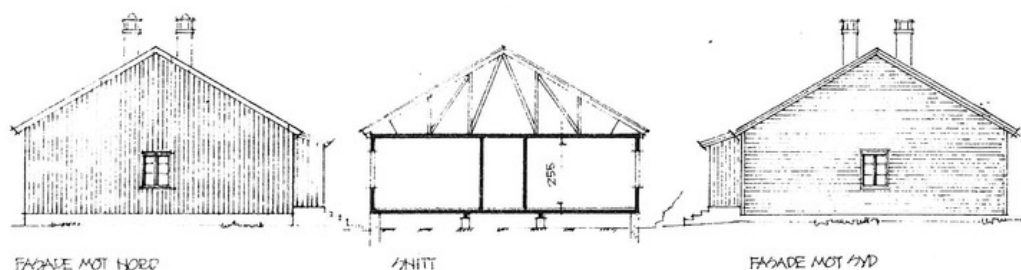
Utstillingssal med leirmodell. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Midtkorridor mot nord. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

BYGNING 8240 FORL.BRAKKE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Nord- og sydfasade, samt snittegning.

Utstillingsrom vest sett mot nord. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Utstillingsrom vest vindusrekke Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

"Lenkebrakka" sett fra nordøst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Lagerrom med rekvisitter i sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

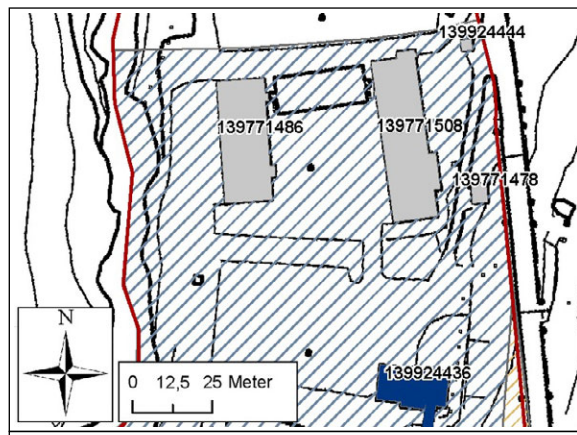
Forlegningsbrakke III (bygning 4) sett fra SV. Til venstre skimtes bygg 9. Foto: Leif Anker.

BYGNING 8246 KJØKKEN/MESSE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat: DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr: 139924436
Gnr/bnr: 290/55
Oppført: - 1942
Byggherre: Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt: SS-Untersturmfürer Niebel (tyske typetegninger?)
Opprinnelig funksjon: Forsvar
Nåværende funksjon: Spisested
Bygningsart: Spisested
Regulering: Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Rektangulær bygningskropp i halvannen etasje på høy grunnmur. Platekledd saltak, nyere sprosseløse vinduer (opprinnelig torams vinduer med tre ruter i hver ramme), vindfang på sydfasade. Øst for vindfang finnes utgang mot overdekket passasje mot bygning 8245 (9 Messe), oppført etter at sivilforsvaret overtok. Bygningen har liggende panel på langsidene og stående på gavlveggene, mens det opprinnelig bare var liggende panel på vindfanget. Innvendig er bygningen preget av omfattende modernisering, ant. på 1970-tallet, med bl.a. koreapanel på veggene i salongen. Eldre, antagelig opprinnelige innerdører med speilfyllinger og bakelitt dørridere. Ellers spredte opprinnelige eller eldre elementer, bl.a. opprinnelig belistning i tak. Nyere platekledning i himling antas å forblende opprinnelig panel. Utenfor inngangsfasaden er det etablert et repos ved hjelp av en forstøtningsmur (antagelig opprinnelig, jfr. foto 1952).

Sammendrag bygningshistorie

Oppført under krigen, vesentlig ombygget for sivilforsvarsbruk. Overdekket passasje mot nabobygg er sekundært.

Bygningshistorikk

1942	1942	Bygget som cellebrakke som del av fangeleiren på Espeland.
1954		Ombygget til messebygg for Sivilforsvaret.

Vern

Formål: Formålet er å bevare Bygg 10, kjøkken/messebygg som bevart kjøkken/messebygg fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig og eldre rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.

Begrunnelse: Bygningen er typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten godt bevart. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstidens fangeleir på Espeland, eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer, bl.a. utforming inngangspartiet. Interiøret har i noen grad bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.

Umfang: Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer, herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.

Vernekategori: Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Gang
Beskrivelse:

Interiørnr:
Interiørnavn: Kjøkken
Beskrivelse:

Interiørnr:
Interiørnavn: Messe /matsal
Beskrivelse:

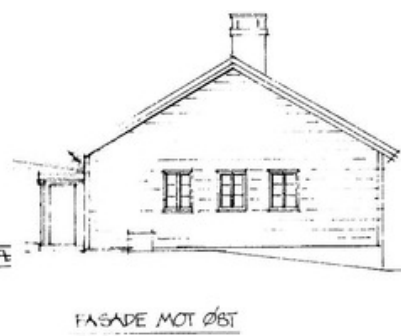
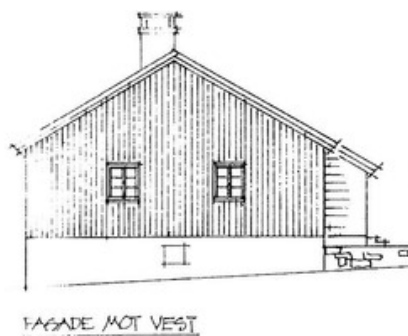
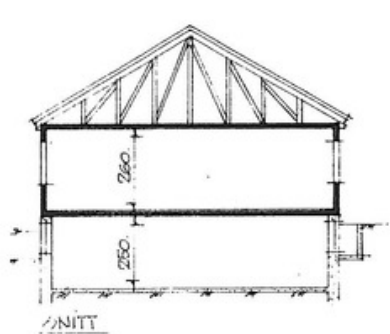

Interiørnr:
Interiørnavn: Messe /oppholdsrom
Beskrivelse:

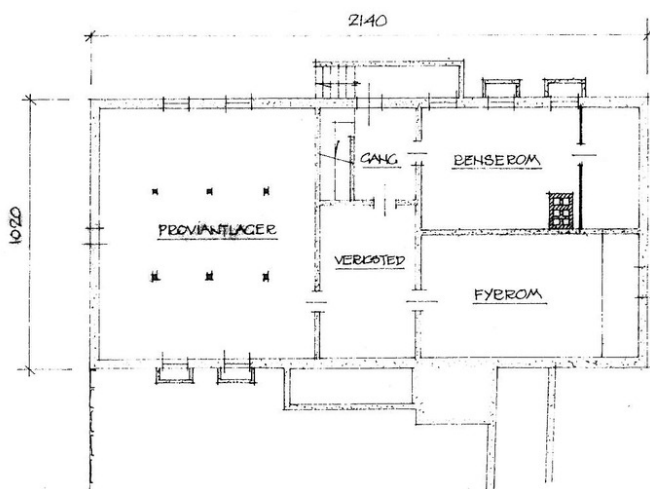
Anretningsgang mot kjøkken. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Tegning av hhv. snitt, vest- og østfasade.

Kjøkken mot øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

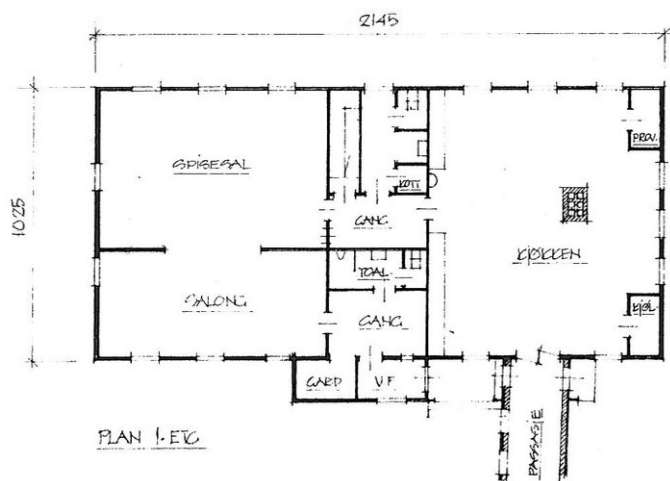
Plantegning kjeller.

BYGNING 8246 KJØKKEN/MESSE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Kjøkkenet 1952. Foto: Foto fra Espeland tvangsarbeidsleirs arkiv ved SiB.

Plantegning 1. etasje.

Spisesal mot salong. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Kjøkkenmessen i 1952. Foto: Foto fra Espeland tvangsarbeidsleirs arkiv ved SiB.

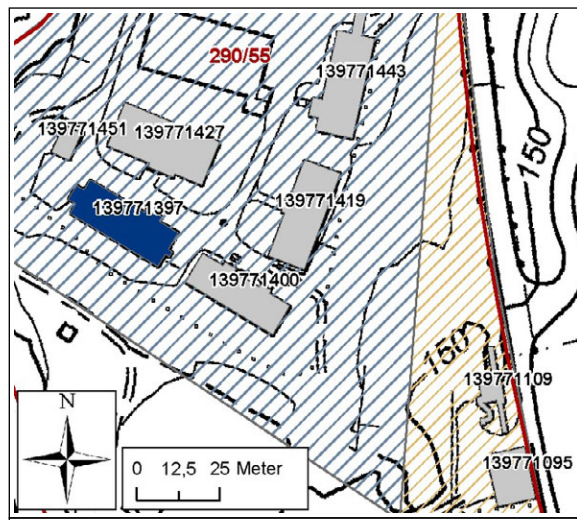
Salong mot nordvest. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg

Bygg 10, kjøkken og befalsmesse, sett fra SV. Foto: Leif Anker.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771397
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	- 1942
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmfürer Niebel
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Landbruk
Bygningsart:	Låve
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen, som opprinnelig er bygget som stall, har kjeller, første etasje og loft. Rektangulær bygningskropp med to arker i søndre takflate. Kjeller murt i tegl, etasjeskiller i betong, resten av bygget i bindingsverk. Vestre kortvegg og nordre langvegg har stående panel, øvrige vegger er kledd med eternitplater. Bygningen har teglstøpt lasterampe på nordre langvegg, overdekket med et takutstikk. Alternativ adkomst på vestre kortvegg, der det er bygget til et vindfang med pulttak og leddport. Ytterligere en adkomst på østre kortvegg, der det finnes et lite dørutstikk. Dørenes opprinnelighet lar seg ikke stadfeste ut fra bilder. Bygningen har beholdt opprinnelige, smårutede stallvinduer høyt oppe på veggen. På søndre langvegg, som kan være påføret, synes det som om de opprinnelige vindusrammene er blitt innerrammer idet nye ytterrammer med større glassformater er blitt montert i påføret yttervegg.

Sammendrag bygningshistorie

Opprinnelig bygget som stall. Tatt i bruk som magasin da leiren ble konvertert til sivilforsvarsformål i 1952.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 7, Mag.bygn. ("Gamle magasin"), som eksempel på ekstysk stall/uthusbygning fra okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig og eldre rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart som det eneste gjenværende av denne typen fra okkupasjonsårene. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstidens fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og dels veggkledning, samt overbygget teglforblendet inngangsrampe til stall/fjøs. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer, herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

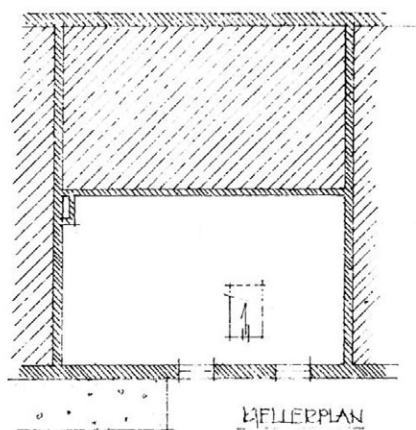
Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Kjeller
Beskrivelse: Full kjeller med teglvegger og betongstøpt etasjeskille.

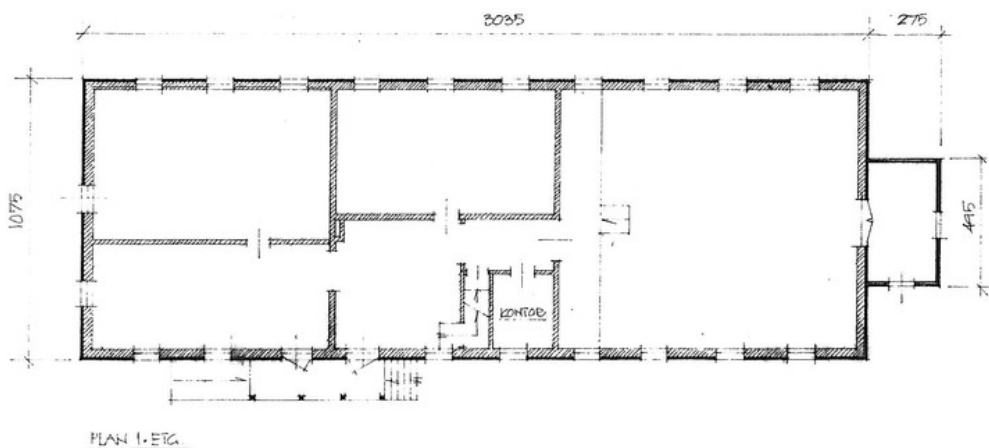
Interiørnr:
Interiørnavn: Hovedetasje
Beskrivelse: Rommet har som kjelleren teglmurte vegger og betong etasjeskiller.

Interiørnr:
Interiørnavn: Loft
Beskrivelse: Loft i hele byggets lengde.

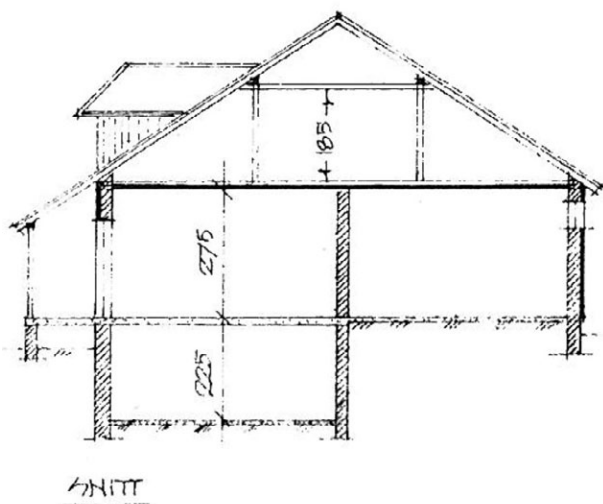
Plantegning av benyttet kjeller.

Plantegning 1. etasje.

BYGNING 8243 MAG.BYGN

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Snittegning.

Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Loft. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Bygningen i 1952. Foto: Foto fra Espeland tvangsarbeidsleirs arkiv ved SiB.

Lagerrom. Foto: Leif Anker.

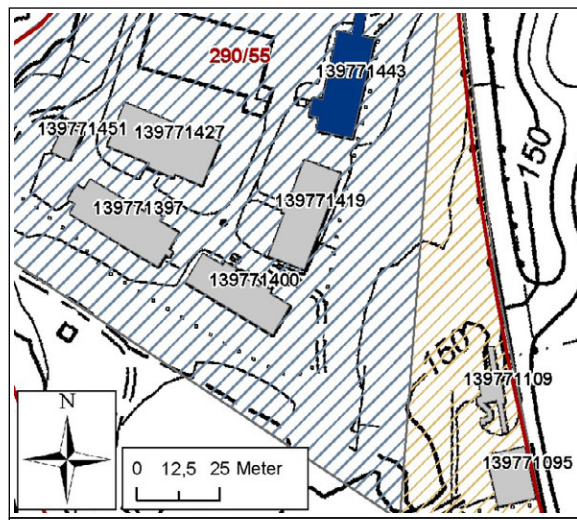
Bygningen sett mot sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 8245 MESSE

Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	DIR. FOR SAMF.SIKKERH. OG BEREDS
GAB nr:	139771443
Gnr/bnr:	290/55
Oppført:	- 1942
Byggherre:	Bauleitung der Waffen-SS und Polizei
Arkitekt:	SS-Untersturmfürer Niebel (tyske typetegninger?)
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	Forsvar
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: G./b.nr. 290/55 er på kommuneplanens arealdel 2006-17 angitt som uregulert byggeområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygning nr. 9 Messe. Opprinnelig benevnt Lenkebrakke kvinner. Rektangulær bygningskropp i halvannen etasje, overdekket av plateteppet saltak. Eldre toramsvinduer med innvendige varevinduer, unntatt kjøkken som har nyere termopan vippevinduer. De eldre vinduene er fra tiden etter 1945, antakelig fra ca. 1952, da leiren ble konvertert fra fangeleir til fjernhjelpleir. Opprinnelig har bygningen hatt små cellevinduer høyt oppe på veggen. Vindfang med dørutstikk antas å ha samme opphav. Fotografi fra 1952 viser bygningen i antatt opprinnelig utførelse. Bygningen står via en overdekket passasje i forbindelse med bygning 8246 (10 Kjøkken/bef.messe).

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Bygg 4, messe ("Lenkebrakke") som ett av to bevarte eksempler på ekstysk cellebrakke okkupasjonsårenes fangeleire i Norge. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiøret er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdelene, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er typisk eksempel på tysk typebygg for leirformål og er etter måten svært godt bevart som ett av to gjenværende av denne typen fra okkupasjonsårene. Bygningen inngår som et sentralt element i okkupasjonstiden fangeleir på Espeland, den eneste bevarte med leirbebyggelse fra okkupasjonstiden av om lag 400 fangeleire av ulike kategorier og typer som ble bygget i krigsårene 1940-45. Bygningens eksteriør er godt bevart med mange opprinnelige detaljer som dører, vinduer og med talende detaljer i utforming av bl.a. inngangspartiet. Interiøret har i hovedsak bevart romstruktur og planløsning til tross for senere endringer av materialbruk, overflater og innredning. Bygningen har stor historisk og symbolsk verdi lokalt, regionalt og på nasjonalt nivå.
Omfang:	Vernet omfatter eksteriør og interiør i sin helhet med elementer som materialbruk, overflatebehandling og detaljer, herunder vinduer, listverk, fasadeelementer, dører, gerikter og overflater.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:
Interiørnavn: Spisesal
Beskrivelse: Fremstår antagelig i tilnærmet samme skikkelse som da bygningen ble tilpasset sivilforsvarsformål i 1952. Vinylbelegg på gulv, vegger og tak er platekledd, men i taket er platene lagt mellom antatt opprinnelige lekter. Opprinnelig paneling må antas å være i behold bak platene.

Interiørnr:
Interiørnavn: Instruksjonsrom
Beskrivelse: Fremstår antagelig i tilnærmet samme skikkelse som da bygningen ble tilpasset sivilforsvarsbruk i 1952. Vinylbelegg på gulv, platekleddning på vegger og tak. Bakellittvidere for belysning, nyere lysarmaturer.

Interiørnr:
Interiørnavn: Vindfang
Beskrivelse: Rommet fremstår med lakkerte, panelte vegger. Tofløyett ytterdør.

BYGNING 8245 MESSE

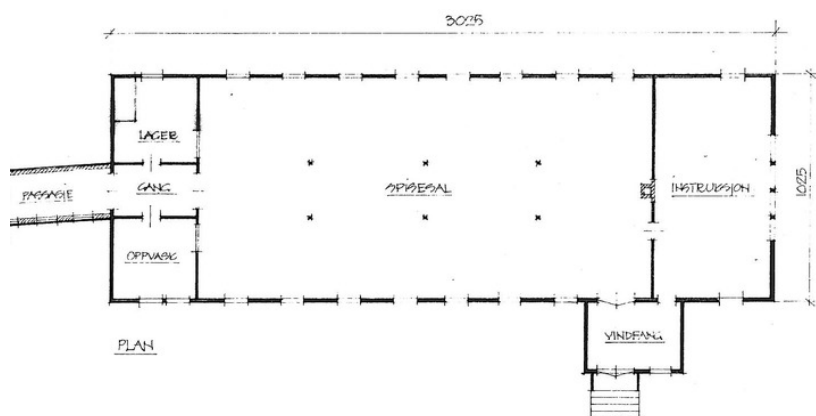
Kompleks 2551 Espeland sivilforsvarsleir

Tegning snitt, og av nord- og sydfasade.

Spisesal. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Plantegning.

Instruksjonsrom. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

På dette fotoet fra 1952 fremstår brakken fremdeles i opprinnelig utførelse, med små cellevinduer øverst på veggen. Lenkebrakken for menn skimtes til høyre. Foto: Foto fra Espeland tvangsarbeidsleirs arkiv ved SiB.

Vindfang mot ytterdør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Bygg 9, messe, sett fra SV med bygg 10 t.v. Foto: Leif Anker.